

Nota sport en bewegen 2025 - 2032

Reactie SportUtrecht op de Nota Sport en Bewegen 2025-2032

02 december 2024

Beste leden van het college en de gemeenteraad,

Afgelopen periode is hard gewerkt aan de totstandkoming van de nieuwe Utrechtse Nota Sport en Bewegen voor de periode 2025-2032. SportUtrecht is, als opdrachtnemer voor een groot deel van het sportbeleid, nauw betrokken in de diverse stappen waarin deze nota tot stand is gekomen. Vanuit deze rol heeft u ons ook gevraagd naar onze mening/ons advies over deze nota.

Wij zijn blij dat er een sportnota ligt met ambities voor de komende 8 jaar, die verankerd wordt in de nog te ontwikkelen Sociale Visie Utrecht 2040 en de RSU 2040. Wij zien deze integraliteit als een goede ontwikkeling t.o.v. het vorige beleid. We hopen dat dit in de praktijk ook tot de zeer gewenste verbinding gaat leiden tussen sport en andere beleidsdomeinen. Wij staan achter de keuze voor een nota voor de lange termijn en de tweejaarlijkse uitvoeringsprogramma's voor inhoudelijke verdieping en behoud van flexibiliteit voor (bij)sturing. In voorliggende adviesbrief geven wij onze reactie op de Nota Sport en Bewegen 2025-2032. We doen dit eerst algemeen, op de gekozen richting van de nota. Daarna lichten we de voor ons belangrijkste inhoudelijke punten verder toe: betaalbaarheid van sport, vitaliteit van sport- en beweegaanbieders en de basisinfrastructuur.

Kader, richting en keuzes

De totstandkoming van deze nota was geen makkelijke klus. Utrecht heeft op moment van schrijven veel maatschappelijke, ruimtelijke en financiële uitdagingen en dat geldt ook voor de sport. De groei van het aantal inwoners in de stad, de schaarste in ruimte en middelen vanwege lokale en landelijke bezuinigingen leggen grote druk op de vitaliteit, betaalbaarheid en basisinfrastructuur van sport en bewegen. Het organiseren en faciliteren van sport en bewegen wordt moeilijker. Daar komen aangekondigde landelijke bezuinigingen de komende periode en onzekerheid over financiële regelingen nog bovenop. In de Voorjaarsnota heeft de raad keuzes moeten maken. Ook deze nota moest binnen de nieuwe financiële kaders passen. Dat vraagt om prioriteiten en keuzes. Als SportUtrecht zijn wij bevraagd op de te maken keuzes

en zijn onze adviezen serieus genomen. Wij herkennen ons dan ook in de gemaakte keuzes.

Onze bekendheid met het geldende kader, maakt dat we begrip hebben voor de noodzaak prioriteiten te stellen. Dat neemt niet weg dat wij hier wel grote moeite mee hebben en vrezen dat deze keuzes juist tot gevolg hebben dat Utrechters in het algemeen juist minder gaan sporten en dat sportclubs minder vitaal worden.

Concreet:

- Wij ondersteunen de prioriteit voor de doelgroep 0-18 jaar en hun opvoeders in de lage SEP gebieden. Doorslaggevend daarin is voor ons dat het waardevol is te investeren in de toekomst én kinderen in lage SEP gebieden kansrijk op te laten groeien en gelijke kansen te bieden. Tegelijk zien we dat óók impact met sport en bewegen te maken heeft binnen bijvoorbeeld de doelgroep ouderen. We vinden het lastig te accepteren dat we ouderen zouden moeten 'opgeven'. Fijn dat we in elk geval ruimte houden om aandacht te besteden aan mensen met een beperking. In de praktijk blijkt dat zij vaak zelf het voor hen passend sportaanbod niet weten te vinden. Tegelijkertijd constateren we dat bij ons 'de rek er echt uit is'. Ook binnen de geprioriteerde doelgroepen zullen wij met de huidige middelen zeker niet de volledige doelgroep bereiken. Spannende tijden dus, met een mogelijk averechts effect op de ambities voor een gezonde leefbare stad voor iedereen op de lange termijn. In het proces is echt, ook met ons, gezocht naar keuzes die uiteindelijk zo min mogelijk verlies voor de sport betekenen en dus zo min mogelijk pijn doen. En ook is gekeken of op andere manieren meer ruimte voor sport kan ontstaan. Durven inzetten op gedeeld gebruik, waarderen en durven gebruik te maken van ondernemerschap van clubs, durven nieuwe sporten te omarmen, zijn voorbeelden hiervan. Wij zijn hier blij mee en zien hierin een belangrijke randvoorwaarde ook in de komende jaren nog enige ruimte te bieden aan sport.
- We zijn blij dat ervoor gekozen is ondersteuning voor alle soorten sport- en beweegaanbieders overeind te houden. Liever zo slim mogelijk werken en in groepsverband clubs helpen, dan keuzes maken in het type sportaanbod of de locatie van het sportaanbod. Alle Utrechters moeten immers terecht kunnen bij het sportaanbod en dat vraagt ook dat alle aanbieders gebruik kunnen maken van beschikbare ondersteuning.
- Wij vinden het jammer dat Utrecht als vierde stad van Nederland niet inzet op (af en toe) een groter of grootser (kijk)evenement en de écht topsport niet faciliteert.

Dat de gemeente ervoor kiest haar beperkte middelen dan in te zetten voor brede talentontwikkeling en de talentprogramma's ondersteunen wij.

- Wij ondersteunen de keuze om niet alleen sport te benoemen in de nota, maar ook (actief) bewegen.
- Wij vinden dat in de totstandkoming van de nota constructief en veelvuldig is afgestemd met diverse partijen in de stad. Organisaties in de stad zijn betrokken en het is fijn dat het nieuw ingerichte Utrechts Sportcollectief als onderdeel van SportUtrecht op meerdere momenten in het proces betrokken is en serieus genomen is als partner.
- Wij begrijpen de keuze om er op in te zetten dat een aantal ruimte vragende sporten, die een regionale functie hebben, ook in de regio georganiseerd worden. Wij herkennen ook de sporten die hierbij in de nota genoemd worden. Daarbij gaan we er vanuit dat elke sport die ook goed in een stedelijke omgeving past juist ook in Utrecht, als grootste stad in de regio, een plek moet houden.

We benoemden al dat we de keuzes onderschrijven, maar dat we er niet blij mee zijn. Op drie punten maken we ons grote zorgen als het gaat om de vitaliteit van sport de komende jaren.

1 *Betaalbaarheid van de sport*

Eén van de ontwikkelingen waar wij ons grote zorgen over maken is de betaalbaarheid van sport in Utrecht voor iedereen. Momenteel vormen kosten vaak al een belemmering om te gaan of te blijven sporten. De kloof tussen wel en niet kunnen sporten wordt groter. Sport wordt minder vanzelfsprekend voor bepaalde groepen in de stad met achterblijven in sport- en beweegdeelname als gevolg. Het U-pas budget, dat voor Utrechters onder de armoedegrens een oplossing zou moeten zijn, wordt in veel gevallen aan andere dingen dan voor sport uitgegeven. Met de stijging van prijzen op allerlei gebieden verwachten we dat hogere kosten voor sportaanbieders doorbelast zullen worden aan de clubleden waardoor sport nóg minder betaalbaar wordt. Weliswaar zullen de budgetten op de U-pas opgehoogd worden, maar wij vragen ons af of daarmee de situatie ten opzichte van wat die nu is positief gaat veranderen.

Daarnaast zijn er ook veel bewoners die nét niet in aanmerking komen voor een U-pas en meer en meer mensen met middeninkomens die het financieel zwaar hebben. Ze vallen tussen wal en schip. Met de stijging van contributies en het duurder worden van levensonderhoud, zullen óók zij naar verwachting een grote(re) drempel gaan ervaren om te gaan óf te blijven sporten. De ambitie om sportaanbieders daarom te

stimuleren om solidariteitspotjes te creëren, is het onderzoeken waard. Tegelijkertijd denken wij niet dat je hier een structurele oplossing kan verwachten voor die gewenste betaalbaarheid voor iedereen. Sterker, we vrezen dat juist voor de wijken waar het het hardste nodig is, zo'n solidariteitspotje de minste kansen biedt. Is het waarschijnlijk dat leden ook willen of kunnen meebetalen aan lidmaatschap van ándere sporters, als deze andere sporten beoefenen bij een andere, dan de eigen club? Daar komt bij dat zo'n solidariteitspotje er niet voor zorgt dat sport *in de basis betaalbaar is*. Het is in onze ogen het verschuiven van de verantwoordelijkheid naar de (leden van) clubs.

Wij adviseren om te onderzoeken welke structurele(re) en andersoortige (financiële) maatregelen nodig zijn om sport voor iedereen betaalbaar te houden. Ook in relatie tot de betaalbaarheid van de huur van sportaccommodaties. We pleiten ervoor dat ook hier naar álle sportaanbieders wordt gekeken en niet alleen naar de 'traditionele' sporten, denk bijvoorbeeld aan de vele aanbieders van martial arts, vaak 'kleine ondernemers', die juist ook voor doelgroepen in een kwetsbare situatie vaak een geschikt aanbod hebben. Zij moeten in de toekomst óók gebruik kunnen blijven maken van geschikte en betaalbare sportaccommodaties en geholpen worden bij het zoeken daarnaar.

2 *Vitaliteit van de sport- en beweegaanbieders*

Sportaanbieders vormen de basis voor sport in Utrecht. Utrecht scoort hoger dan het landelijk gemiddelde als het aankomt op lidmaatschappen van een sportclub. Iets waar we trots op mogen zijn en ook moeten koesteren. Het voorziet namelijk in belangrijke mate in beweggedrag van veel Utrechters. En daarbij zorgt het ook voor sociale cohesie in de stad omdat mensen elkaar ontmoeten bij de sport- en beweegactiviteiten. Mensen doen meer mee aan de samenleving als ze sporten of actief bewegen. We zijn daarom blij dat vitaliteit van sportaanbieders (en hun vrijwilligers) als fundament serieus wordt genomen, door het een primaire plek te geven in de doelstellingen van de nieuwe Nota Sport en Bewegen.

Tegelijkertijd maken we ons ook op dit thema serieuze zorgen. De stad groeit, maar de begroting voor (de vitaliteit van) sport groeit niet mee. En datzelfde geldt voor de inzet van SportUtrecht op dit thema in relatie tot groei van de stad. Er is dus per sportclub en per lid, steeds minder budget beschikbaar, terwijl de uitdagingen voor clubs door o.a. regeldruk en complexiteit van vraagstukken bij clubs en sportparken in de stad alleen maar toenemen. We zijn ervan overtuigd dat een vitaal sportlandschap de basis is, ongeacht welke wijk of buurt. En dit vraagt de komende jaren blijvende

inzet om de vitaliteit minimaal op peil te houden, en idealiter (verder) te vitaliseren. Dat laatste vraagt erom ondersteuning van sport- en beweegaanbieders op een slimme en impactvolle manier te organiseren. Dat ondersteunen we en daar zijn we ook al langer bewust mee bezig. Daarmee kan echter niet alles opgelost worden. De ondersteuning van sport- en beweegaanbieders zal verder onder druk komen te staan. Juist ook omdat we parallel geconfronteerd worden met verschraving van landelijke ondersteuningsmogelijkheden en regelingen specifiek voor sportaanbieders. Regelingen waar de afgelopen 2 jaar zo'n 150 clubs een beroep op deden en dus een belangrijke vorm van ondersteuning bood. Tenzij de landelijke politiek anders besluit, is er tot en met 2026 geen subsidie meer mogelijk via het serviceportal van NOC*NSF (landelijk Sportakkoord) en komen de kosten voor ondersteuning volledig voor de aanvrager (sportclub zelf). Oplossingsrichtingen als sport goedkoper maken door de vierkante meters effectiever en intensiever te gebruiken (door mixen van functies en multigebruik) of het maatschappelijk nuttarief om de sport goedkoop of gratis aan te kunnen bieden, zijn vooralsnog zaken die in de prioritering in de nota van het lijstje af zijn gevallen. Kortom: de maatregelen die clubs financieel raken (minder inkomsten door afname leden als effect van prijsverhogingen en meer kosten door tariefsverhogingen) gaan sowieso door, maar de oplossingsrichtingen wachten op betere tijden. Een, in onze ogen, zeer zorgwekkende mix aan veranderingen.

3 *Basisinfrastructuur*

Net als de begroting voor sport, groeit ook de ruimte voor sport niet evenredig mee met de groei van het aantal inwoners. Investerings in goede sportvoorzieningen voor de toekomst staan onder serieuze druk. Datzelfde geldt voor voldoende capaciteit voor o.a. veldsporten, binnensport, tennis, padel en zwemmen om de Utrechtse sport vitaal te houden. Dat zal, verwachten wij, consequenties hebben. Wij denken dat per saldo minder mensen zullen gaan of blijven sporten en bewegen en wij vrezen ook dat de vitaliteit van sportclubs de komende tijd achteruit zal gaan. We zien nu al dat de clubs steeds meer onder druk komen te staan. Het inlopen van gezondheidsverschillen en kansenongelijkheid zal vooralsnog vooral ambitie blijven. We mogen blij zijn als we de huidige situatie weten te handhaven.

De scherpste in de nota om sportvoorzieningen zo optimaal mogelijk te benutten en deelgebruik als de (nieuwe) norm te stellen vinden wij goed en noodzakelijk. Wij zien kansen in het mixen van (maatschappelijke) functies met bijvoorbeeld onderwijs, zorg en welzijn, maar ook met het bedrijfsleven en ondernemende sportaanbieders. Juist om daar tot nieuwe businessmodellen te komen voor publiek private samenwerking.

Hoewel het tekort aan ruimte er niet volledig mee afgedekt zal worden, is het in onze ogen wel de juiste en noodzakelijke richting om als gemeente mee te gaan experimenteren, voor de toekomst van een gezonde en leefbare stad. Wij zien het als een goede stap dat dit in de nota benoemd wordt en de gemeente open staat voor ontwikkeling op dit vlak. Voor veel sportaanbieders zal het schakelen zijn. Het vraagt iets van de clubs (afstemming, samenwerking, begrip), en het vraagt ook iets van de gemeente als eigenaar van sportaccommodaties, namelijk het geven van maximale ruimte en steun binnen helder gestelde kaders, waar clubs zich, in hun onderlinge afstemming, aan vast kunnen houden. Dus meer regie te nemen op het verdelen van de schaarse ruimte. Dat betekent bijvoorbeeld dat onderzocht wordt of het mixen van functies op één (sport)locatie, iets kan opleveren voor de vitaliteit van de sport én voor het bereik van Utrechters. Wij beseffen ons dat dit soort toekomstplaatjes niet 'zo maar' gerealiseerd kunnen worden (bestemmingsplannen, vastgoedbeleid, etc.). Maar wij denken wel dat dit soort wijzigingen echt nodig zijn, om de komende jaren een gezonde stad te blijven, waarin gezond stedelijk leven de norm is en blijft en waarin de faciliteiten meer en beter benut worden.

Tot slot

Als onderdeel van onze opdracht van de gemeente Utrecht zijn wij ook belangenbehartiger voor de sport. In deze rol voelen wij ons opgeroepen onafhankelijk van kaders en staand beleid voor de belangen van sport op te komen. Zoals u in ons advies kunt lezen maken we ons ernstig zorgen over de financiële kaders voor sport in Utrecht. Want waar velen, ook in de landelijke én onze lokale politiek, overtuigd zijn dat 'preventie' nodig is om de zorgkosten te verminderen, wordt vooralsnog niet extra geïnvesteerd in de sociale basis. Preventie gaat niet vanzelf! Samen met de Utrechtse sportbestuurders, georganiseerd in het Utrechts SportCollectief, hebben wij de nota beoordeeld vanuit het belang van sport én de kansen van sport. Redenerend vanuit de wens van het Utrechts politiek bestuur om in te zetten op preventie, kansengelijkheid te vergroten en gezondheidsverschillen te verkleinen, vinden wij het moeilijk te begrijpen dat u er niet voor kiest juist te investeren in sport en bewegen. In sportstimulering én in sportinfrastructuur. Als belangenbehartiger van de Utrechtse sport adviseren wij u de ruimte voor investeringen in sport en eerder gemaakte afwegingen te herijken. In bijgevoegde brief namens de Utrechtse sport lichten wij ons advies nader toe.